

Mottagare:
Socialdepartementet
Enheten för hälsa och civilsamhälle,
Folkhälsa, tandvård, psykisk hälsa
och psykiatri
Kansliråd Kajsa Mickelsson
s.remissvar@regeringskansliet.se
(s.hc@regeringskansliet.se)
Socialdepartementets Dnr: S2024/00085

**Remissvar ifrån SLAN angående Dnr S2024/00085:
Narkotikautredningen - Vi kan bättre! Kunskapsbaserad narkotikapolitik med liv och hälsa i fokus.**

Sveriges Landsråd för Alkohol- och Narkotikafrågor (SLAN) har av regeringen inbjudits att yttra sig över rubricerad utredning och lämnar följande synpunkter och kommentarer:

Allmänna synpunkter och inledande kommentarer

SLAN tycker att det är bra att en utredning kommit till på detta viktiga område. Utredningen har haft ett brett uppdrag med syftet att se över hur den svenska narkotikapolitiken skall kunna utvecklas inför framtiden. Det finns en hel del positiva inslag och förslag i utredningen, men det är viktigt att se till helheten – något vi tycker saknas till viss del. SLAN anser att utredningen genom olika skrivningar bidrar till en förskjutning av den svenska narkotikapolitiken i riktning mot mer av skadereducering och mindre av förebyggande insatser. Att stärka arbetet inom vård- och behandling och vara öppen för mer av olika skadereducerande inslag är inte ett problem i sig men om det sker på bekostnad av förebyggande insatser på olika nivåer (inkl. tidiga insatser) är det olyckligt

SLAN vill betona vikten av att Sverige upprätthåller en restriktiv narkotikapolitik. Det borde vara möjligt att bibehålla visionen om ett "Narkotikafritt samhälle" parallellt med en förstärkning av insatserna som syftar till att minska skadorna av bruk av narkotika. Vi ser ingen motsättning mellan dessa två delar: det hänger ihop och bildar en helhet. Vi menar också att en bibehållen kriminalisering av eget bruk av narkotika är av betydelse för att förebygga att fler börjar använda narkotika.

Den svenska narkotikapolitiken har under lång tid varit restriktiv, något som SLAN ser som en viktig del av politiken även framöver. Ibland målas det upp en bild av att restriktioner (eller repressioner) stigmatiserar och kränkande för utsatta grupper. Sådana inslag är inte positiva men vi menar att en i grunden restriktiv politik kan och bör utgå från solidaritet om varandra. På alkoholområdet är det inte på något sätt kontroversiellt med en restriktiv politik som syftar till att dämpa den totala alkoholkonsumtionen, minska inflödet av problemdrickare och därmed begränsa alkoholens skadeverkningar. Vi menar att narkotikapolitiken bör utgå från samma grundprincip: att genom en politisk som har som en viktig uppgift att bidra till en så låg användning som möjligt i befolkningen som också leder till att färre använder narkotika regelbundet och minskade narkotikaskador. Vi vill därför vända på resonemanget och ser restriktivitet som ett uttryck för solidaritet – *restriktivitet i solidaritetens namn*.

Detta gäller även för de s.k. partyknarkande som använder narkotika för det stora nöjets skull. All har ett individuellt ansvar, inte minst om det inte rör sig om beroende. Att avstå från narkotika bidrar till minskad normalisering och även till minskad nyrekrytering. Dessutom är det förbjudet enligt lag.

SLAN bedömning är inte att den förda narkotikapolitiken varit ett stort misslyckande, även om det finns mycket kvar att önska och att vård- och behandlingsområdet kan förbättras avsevärt.

Förebyggandeinsatser

Inom narkotikapolitiken bör man begränsa inflödet av narkotika, jobba med tidigt förebyggande arbete och inte inrikta insatser enbart på symptomen. SLAN utgår från den enkla principen att ju mindre förekomst av olika typ av substanser som finns desto färre användare, färre regelbundna användare och färre narkotikaproblem i samhället. I det perspektivet är det förebyggande arbetet avgörande och SLAN hade gärna sett att utredningen förordat att det förebyggande arbetet blir lagstadgat i kommuner, såsom blivit fallet för det brottsförebyggande arbetet sedan 1 juli 2023.

Det behövs betydligt större resurser för det förebyggande arbetet än vad som föreslås i utredningen. Redan idag har det förebyggande arbetat minskat i omfattning. Exempelvis har arbetstiden för kommunala samordnare inom ANDTS i princip halverats jämfört med för tio åren sedan.

Vi ställer oss också frågande till långsiktigheten i den särskilda satsningen på ett narkotikapolitiskt program. Vad blir nästa steg efter att programmet verkat under de föreslagna fem åren.

I utredningen står det att arbetet med metoden ”Krogar mot knark”, ska utvecklas, något som vi anser är bra.

Det skrivs om att utreda hur ett nationellt forskningscentrum kan inrättas för prevention, vård, stöd och skadereducering inom ANDTS-området, något som vi tycker är positivt och bra.

Vi ser också med oro över att stödet till civilsamhällets organisationer minskar i Sverige och saknar text i utredningen som lyfter behovet av ett starkt civilsamhälle inom ANDTS-området. Mer riktade resurser till civilsamhällets organisationer skulle vara väl investerade medel i det förebyggande arbetet.

Tillgänglighetsbegränsningar

SLAN ser tillgänglighetsbegränsade insatser som en viktig del av det förebyggande arbetet.

Vi ser med oro på marknadsföringen av droger på internet som bidrar till ökad tillgänglighet. Här anser vi att Sverige skulle kunna ta en aktivare roll i arbetet mot marknadsföringen på nationell, EU och internationell nivå. ”Öppna drogscener” - En geografisk, bestående plats där bruk och försäljning av narkotika sker offentligt och uppfattas som problematisk av myndigheter eller allmänheten.

Unga personer riskerar där att etablera ett missbruk av narkotika och utveckla en kriminell livsstil.

Här anser SLAN att det borde föreslagits i utredningen ett systematiskt arbete för att komma tillrätta med ”Öppna drogscener”, som upplevs som en stor utmaning runt om i flera av Sveriges kommuner.

Klassificeringen av nya narkotika substanser, en angelägen och viktig pusselbit.

Någon generisk narkotikaklassning (familjeklassning) föreslås inte. Generisk narkotikaklassning tillämpas som ett verktyg i några av våra grannländer. Vi hade gärna sett att utredningen tittat närmare på hur andra länder löst den generiska narkotikaklassningen.

Behandlingsområdet

SLAN anser att utredningen lagt för stort fokus på LARO. När det gäller LARO (läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende) kan SLAN likt utredningen konstatera att den har god effekt för tillfrisknande och minskad dödlighet hos målgruppen för behandlingen. Samtidigt kan det inte nog betonas att LARO:s livslånga substitutbehandling inte är för alla. Det är därför angeläget att det inom LARO:s verksamhet också erbjuds och uppmuntras till andra icke-medicinska behandlingsformer som kan hjälpa människor att ta sig ur ett skadligt bruk och beroende. Narkotikabruk är inte endast ett medicinskt problem, det är både känslomässigt, fysiskt, andligt och psykiskt och påverkar alla områden i livet. Därför behöver alla dessa områden behandlas och bearbetas samordnat utifrån den enskildes behov för att nå ett bra behandlingsresultat.

Sveriges Landsråd för Alkohol- och Narkotikafrågor (SLAN)

Sveriges Landsråd för Alkohol- och Narkotikafrågor är en paraplyorganisation som samlar 25 organisationer samt 14 regionala länsnykterhetsförbund som står bakom en restriktiv och solidarisk alkohol- och narkotikapolitik. Flera organisationer inom SLAN är utförare av förebyggande och främjande insatser inom området men också inom beroendevården. Organisationerna inom SLAN representerar sammantaget en mångfald av verksamheter och idéer.

Håkan Eriksson,
Generalsekreterare SLAN

Sveriges Landsråd
för alkohol- och narkotikafrågor